

Victrix umovii

Barrskogslavfly

Fjärilar, Nattflyn

NE

NA

LC

DD

NT

VU

EN

CR

RE

Akut hotad (CR)
A2b

Klass: Insecta (egentliga insekter), **Ordning:** Lepidoptera (fjärilar), **Familj:** Noctuidae (nattflyn), **Släkte:** *Victrix*, **Art:** *Victrix umovii* - barrskogslavfly (Eversmann, 1846) **Synonymer:** *Poliobrya umovii* (Eversmann, 1846)

Kännetecken

Barrskogslavfly är ett relativt litet nattfly med smal kropp och har en vingbredd på 29–31 mm. Helt nykläckt är arten vackert ljus olivgrön eller grönfärgad. Framvingens grönaktiga färgton återfinns hos alla nykläckta djur, men bleknar snart bort också i naturen och de ter sig då gråaktiga, ibland med en svag gulaktig färgton på det grönas plats. Inre och yttre tvärinjer samt ring- och njurfläck är tydligt markerade i gråsvart eller svart, särskilt utanför yttre tvärinjen finns en tydlig vit följelinje. Vingfransarna är svagt schäckiga. Bakvingarna är mörkgrå eller grafitgrå med en svag diskfläck och utanför denna ett mörkare grått tvärband på utsidan med ett ljusare följefält. Antenner enkla hos båda könen. Arten kan knappast förväxlas med någon annan art i de boreala barrskogsmiljöer där den uppträder i utom möjligen med avflugna individer av det mer kortvingade och kraftigare byggda hundäxingångsflyet, *Oligia strigilis*.

Utbredning och status

Artens utbredning är boreal och den förekommer i Västeuropa endast i sydöstra Norge, från norra Svealand till mellersta Norrland i Sverige samt i södra och mellersta Finland. Utbredningen sträcker sig vidare från Ryska Karelen, södra Estland, östra Lettland, sydöstra Litauen, nordöstligaste Polen (Podlaskie) och sydöstra Ukraina genom Ryssland inklusive Uralbergen och östligast till Västsibiriska låglandet vid Tjumen. I Sverige påträffades barrskogslavfly första gången på Singö i Uppland då 1 hane insamlades 10 juli 1971. Därefter återfanns arten först 1976 i Dalarna, Floda och då artens habitat blev mer välkänt påträffades den på ytterligare lokaler i Dalarna. Sammanlagt har idag ca 16 fyndorter rapporterats, framförallt i Dalarna men även på enstaka platser i Gästrikland, Ovansjö kronopark 1987, Värmland, Stöllet 1980, Härjedalen, Sveg, Duvberget 1995 och Ångermanland, Ramsele, Högberget 2000. I Norge påträffades ett enstaka exemplar av arten första gången i Sydlige Hedmark, Sør-Odal 8 juli 1971 och den återfanns först 1998 i samma fylke vid Grue där den senare insamlats årligen på en starkt begränsad lokal. I Finland påträffades den första gången i Kainuu, Sotkamo, Aareniemi 30 juli 1955 vilket också är det nordligaste fyndet i Europa. Senare återfanns den i Åboland/Varsinais-Suomi, Houtskär 15 augusti 1961, varefter arten under perioden 1965–1978 påträffades i sammanlagt 30 exemplar främst på Houtskär och i Åbolands skärgård, men även i Kainuu, Kajaani 1967. De sista finländska fynden gjordes på Houtskär 1978. I Ryssland har den närmast Norden påträffats i Karelen nära Olonez, vid floden Olongas mynning i Ladogasjön där den påträffades 29 juli 1994 (N. Hydén opubl.). I Estland förekommer arten på några få lokaler i landets sydöstligaste delar. I Lettland påträffades den första gången 1976 i landets östliga delar och därefter föreligger några få fynd från landet. I Litauen första gången påträffad i landets sydöstra delar då 17 exemplar insamlades 24 juni 1970 och därefter på ytterligare en lokal 1973. Arten är överallt i Fennoskandien mycket lokal och saknas synbarligen i flera till synes lämpliga barrskogsområden, även i trakter där fjärilen förekommer. På artens tidigast kända rikare förekomst i Dalarna, Floda kunde den konstateras årligen tills hela lokalen slutavverkades under slutet av 1980-talet. Även andra lokaler i trakten med rikare förekomst av arten har kalavverkats. I Värmland har den inte återfunnits på sin enda förekomst, trots åtskilliga försök. Artens dolda uppträdande innebär att den kan förväntas förekomma mer spritt än vad som är känt i dagsläget. Eftersom de första fynden i Sverige och Norge gjordes samtidigt uppfattades arten först som en långväga immigrant. Det första svenska fyndet på Singö i Uppland passar väl in i utbredningsbilden av den mer temporära finländska förekomsten mellan 1961 och 1978. I Åbolands skärgård har regelmässiga ljusfälla-undersökningar bedrivits obrutet sedan mitten av 1950-talet utan att arten påträffats tidigare. Dock har utrustningen och kunskapen om hur fällor bäst placeras under ljusa sommarnätter avsevärt förbättrats med åren. I nuläget anser författaren av detta faktablad att det mesta talar för att arten inte är en nyinvandrad medlem av den svenska faunan utan att den genom sitt undanskymda levnadssätt har kunnat undgå upptäckt. I Estland har arten populationer i landets sydöstliga delar där den har påträffats regelbundet. Arten är i Finland rödlistad som Starkt hotad (EN) och i Norge som Sårbar (VU).

Ekologi

Barrskogslavfly är den enda europeiska representanten för gruppen lavflyn som hör hemma i de boreala barrskogarna och detta gör arten speciell. Den har i Sverige enbart påträffats i lavrika boreala barrskogar och detta gäller även för huvuddelen av fynden i Finland. Dock har den på Åland vid ett tillfälle påträffats vid en naturforskningstation belägen i en mycket lavrik blandlövsskog med stort inslag av ek. Vidare har arten enbart påträffats i barrskogar på låglandet och når som högst 340 m ö.h. i Ångermanland. I södra Ural i Ryssland förekommer arten ställvis talrikt i gamla barrblandskogar av dels frodigare granskogstyp med rikliga inslag av bl.a. kaprifol och dels i torrare tallskogar med inslag av framförallt björk men även av ek. Arten kan i Sverige påträffas varje år men på alla rikare lokaler inte sällan med en mer eller mindre påtaglig periodicitet vilket indikerar att arten har en tvåårig livscykel. Ljusfångstundersökningarna av den kortlivade finländska förekomsten ger också starkt stöd för att arten har en tvåårig utvecklingscykel. Flygperioden inträder i Sverige normala år från midsommartid och varar till första halvan eller mitten av juli. Tidiga somrar börjar den flyga redan kring 10 juni och är då överflugen kring midsommartid eller strax därefter. På varje enskild lokal är flygperioden kortvarig och varar under normala väderförhållanden knappast mer än två veckor. Fjärilarna flyger enbart under natten och lockas till UV-ljus men uppträder sporadiskt och till synes ”nyckfullt” vid lamporna, vilket beror på att arten tillbringar hela sin tid i trädskronorna högt ovanför lampornas normala anlockningsräckvidd. Ett större antal fjärilar kan lockas ner om lampornas sken riktas upp i trädskronorna med hjälp av reflektorer. Fjärilen flyger sent under natten, oftast först efter midnatt och under varmare nätter först strax innan gryningen då taltrasten börjar sjunga. Den uppträder normalt enstaka eller i bara måttliga antal. Inom varje lokal population kläcks pupporna av allt att döma inom en mycket kort tidsperiod, troligen bara ett par dygn (vilket syns på den hastigt förblekande gröna färgen). Detta tyder på att arten är anpassad till en omgivning där snabbhet i reproduktionen är väsentlig. Artens närmare biologi har tills nyligen varit helt okänd och har börjat klarläggas i vissa delar först under senare år. Honan lägger äggen ett och ett i skrymslen på värdväxten eller under bark o.dyl. intill värdväxten på grenar uppe i trädskronorna. Ägg från Sverige har i burodling kläckts efter 20–25 dagar och larverna har, liksom larver från Ural, konstaterats leva på garnlav *Alectoria sarmentosa*. Larverna från Ural åt i viss utsträckning även *Cladonia*-arter, men föredrog tydligt *Alectoria*. Svenska larver åt dock inte på marklevande mossor som t. ex. husmossa *Hylocomium splendens* eller väggmossa *Pleurozium schreberi*, vilket tidigare felaktigt har antagits. Larven övervintrar som relativt liten i en spunnen kokong uppe i grenverket. Författaren har observerat att artens populationer i Finland liksom det nyliga fyndet vid Ladogasjön skiljer sig påtagligt i flygtiden från artens såväl svenska som baltiska förekomster. Om dessa förhållanden även avspeglar andra skillnader i populationerna är inte klarlagt.

Hot

Lätt identifierbara hot är avverkning av äldre lavrika barrskogar i norra Svealand och mellersta Norrland. Artens utbredningsområde ligger långt nedanför skogsodlingsgränsen och de fjällnära skogarna. Det finns därför anledning att anta att arten har hela sitt utbredningsområde i låglandsbarrskogar och därför inte gynnas av skogsbruksrestriktionerna i den fjällnära barrskogen. Det är inte klarlagt om arten har en god spridningsförmåga, men de samlade erfarenheterna av arten tyder på att den är tydligt lokal eftersom den inte påträffas utanför de begränsade lokalerna. Den fortgående fragmenteringen av kvarvarande restskogar i form av långsamväxande bestånd av ”stavagranskog” med hög lavrikedom och gamla granar i äldre bestånd kan därför förväntas medföra negativa isoleringseffekter.

Åtgärder

Alla skogsbestånd med kända förekomster av arten bör undantas från modernt skogsbruk och bör klassas som nyckelbiotoper eller avsättas som reservat. På grund av den otillräckliga kunskapen om artens utbredning, spridningsförmåga och ekologi är det i dagsläget knappast möjligt att ange några närmare anvisningar för att skydda artens svenska populationer. Närmare undersökningar om artens biologi och ekologi är mycket önskvärda och angelägna för att möjliggöra bättre bedömningar av artens habitatkrav.

Övrigt

Matti Ahola (Finland) har bidragit med värdefulla upplysningar om artens förekomster i Ryssland och dess larvbiologi och Urmas Jürivete (Estland) har bidragit med uppgifter om dess förekomster i Lettland.

Litteratur

- Aarvik, L., Berggren, K. & Hansen, L. O. 2000. *Catalogus Lepidopterorum Norvegiae*. Oslo (Lepidopterologisk Arbeidsgruppe, Zoologisk Museum, Univ. Oslo), 192 pp.
- Bakke, A. 1972. Østlig nattfly, *Poliobrya umovii* Ev. Funnet i Norge. *Norsk ent. Tidskr.* 19(2): 173-174.
- Bruun, H. 1978. Fynd av *Poliobrya umovii* i norra Europa. *Baptria* 3(1): 22-23.
- Bruun, H. 1982. Åland och Skärgårdshavet som bro och hinder för Lepidopterologisk artspridning. *Baptria* 7(1): 9-23.
- Bruun, H. 1989. *Changes in Species Composition of the Moth and Butterfly Fauna on Houtskär in the Archipelago of SW Finland during the years of 1954-1989* (Lepidoptera, Hesperiiidae - Noctuidae). Åbo (Åbo Academy Press), 49 pp.
- Buszko, J. & Nowacki, J. 2000. *The Lepidoptera of Poland. A Distributional Checklist*. Polish Entomological Monographs 1. Poznan & Torun (Polskie Towarzystwo Entomologiczne), 178 pp.
- Direktoratet for naturforvaltning. 1999. *Nasjonal rødliste for truede arter i Norge 1998*. DN-rapport 1999-3, 84 pp. www.naturforvaltning.no.
- Jürivete, U., Kaitila, J., Kesküla, T., Nupponen, K., Viidalepp, J. & Õunap, E. 2000. *Eesti liblikad. Kataloog*. Estonian Lepidoptera. Tallinn (Eesti Lepidopteroloogide Selts), 151 pp.
- Ehnström, B. & Waldén, H. 1986. *Faunavård i skogsbruket, Del 2 - den lägre faunan*. Jönköping (Skogsstyrelsen), 351 pp.
- Huldén, L. (ed.), Albrecht, A., Itämies, J., Malinen, P. & Wettenhovi, J. 2000. *Suomen Suurperhosatlas - Finlands Storfjärilsatlas - Atlas of Finnish Macrolepidoptera*. Helsinki (Lepidopterologiska Sällskapet i Finland rf & Naturhistoriska centralmuseet), 328 pp.
- Hydén, N. 1993. Observations on the developmental biology and occurrence of *Victrix umovii* (Lepidoptera, Noctuidae) in Sweden. *Ent. Tidskr.* 114(3): 97-100.
- Hydén, N. & Sjökvist, P. 1993. Barrskogsfjällflyet (*Xestia sincera*) (Lepidoptera, Noctuidae) och det moderna skogsbruket. *Ent. Tidskr.* 114(1-2): 1-11.
- Luig, J. & Kesküla, T. 1995. *Catalogus Lepidopterorum Estoniae*. Tartu (Tartu Ülikooli Kirjastuse trükikoda), 130 pp. [In Estonian and English]
- Nordström, F., Kaaber, S., Opheim, M. & Sotavalt, O. 1969. *De fennoskandiska och danska nattflynas utbredning* (Noctuidae). Lund (CWK Gleerup), 152 pp, 403 maps.
- Mikkola, A. V.V. 1960. *Poliobrya (Bryophila) umovii* Ev. (Lep., Agrotidae) neu für Nordeuropa. *Ann. Ent. Fenn.* 26(1): 79-81.
- Palmqvist, G. 1977. Intressantare fynd av Macrolepidoptera i Sverige 1976. *Ent. Tidskr.* 98(1): 31-33.
- Palmqvist, G. 1978. Intressantare fynd av Macrolepidoptera i Sverige 1977. *Ent. Tidskr.* 99(1): 65-67.
- Palmqvist, G. 1979. Intressanta fynd av Macrolepidoptera i Sverige 1978. *Ent. Tidskr.* 100(2): 85-89.
- Palmqvist, G. 1982. Intressanta fynd av Macrolepidoptera i Sverige 1981. *Ent. Tidskr.* 103(2): 89-95.
- Palmqvist, G. 1996. Intressanta fynd av storfjärilar (Macrolepidoptera) i Sverige 1995. *Ent. Tidskr.* 116(1-2): 35-48.
- Palmqvist, G. 2001. Intressanta fynd av storfjärilar (Macrolepidoptera) i Sverige 2000. *Ent. Tidskr.* 122(1-2): 41-55.
- Skvortsov, V. & Thomson, E. 1973. *Poliobrya umovii* (Lep., Noctuidae) in Estland. *Ent. Zeitschr.* 83(4): 45-48.
- Savenkov, N., Šulcs, I., Kerppola, S. & Huldén, L. 1996. Checklist of Latvian Lepidoptera - Latvijas Taurinu Katalogs. *Baptria* 21(3a): 1-71.
- Šulcs, A. & Šulcs, I. 1978. Neue und wenig bekannte Arten der Lepidopteren-Fauna Lettlands, 7. Mitteilung. *Notulae Ent.* 58: 141-150.
- Šulcs, A., Viidalepp, J. & Ivinskis, P. 1981. 1. Nachtrag zur Verbreitung der Großschmetterlinge im Baltikum. *Dtsch. Ent. Z., N.F.* 28(1): 123-146.
- Skou, P. 1991. *Nordens ugler*. Håndbog over de i Danmark, Norge, Sverige, Finland og Island forekommende arter af Herminiidae og Noctuidae (Lepidoptera). Stenstrup (Apollo Books), 565 pp, 37 clrpls.
- Svensson, I. 1977. Förändringar i Sveriges storfjärilfauna en tredje tioårsperiod (Lepidoptera). *Ent. Tidskr.* 98(4): 113-122.
- Varga, Z. & Ronkay, L. 1989. Taxonomical notes on the genus *Victrix* Staudinger, 1879 (Lepidoptera: Noctuidae). I. The description of a new subgenus, two new species and a new subspecies. *Nota Lep.* 12(1): 65-82.
- Viidalepp, J. 1995. *Eesti Suurliblikate Nimestik*. [Catalogus Macrolepidopterorum Estoniae]. Tallinn-Tartu (Teaduste Akadeemia Kirjastus), 64 pp. [In Estonian with English summary].

Författare

Nils Hydén 2002. Rev. Nils Hydén & Claes Eliasson 2005. © ArtDatabanken, SLU, 2006.